

ZPRÁVY

XVIII. KONFERENCE ČESKÉ ASOCIACE PEDAGOGICKÉHO VÝZKUMU

Ve dnech 7. – 9. září 2010 proběhla 18. celostátní konference České asociace pedagogického výzkumu, která si pod názvem *Kam směřuje český pedagogický výzkum?* dala za cíl reflektovat současný stav, možnosti a rizika směřování výzkumu v České republice. Konferenci pořádala Katedra pedagogiky a psychologie Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci.

Konference byla zahájena třemi hlavními referáty. V prvním doc. Eliška Walterová promluvila o stavu českého pedagogického výzkumu z hlediska podmínek, institucí a lidí a nastínila možné vyhlídky do budoucna. Referát se věnoval také stavu kvalifikací a výzkumné kapacity pracovišť i vědecké přípravě studentů doktorských studijních programů, výzkumným projektům, grantům a také například publikačním možnostem a komunikaci v rámci české pedagogické vědecké komunity. V následujícím referátu hovořila dr. Jana Straková o výkonových ukazatelích výsledků vzdělávání českých žáků a upozornila na to, že čeští pedagogičtí výzkumníci dostatečně nevyužívají dat z mezinárodně srovnávacích výzkumů. Autorka se také zamýšlela nad tím, jaké ukazatele na úrovni škol by bylo vhodné získat z mezinárodních zdrojů a jak je využít. Jako poslední referující vystoupil prof. Milan Pol a promluvil na téma výzkumu školy jako organizačního fenoménu. Věnoval se zkoumání procesů a jevů školní reality, které se nejbližší týkají organizační roviny školy, a pohovořil také o výzkumech zaměřených na školu jako instituci; v této souvislosti se snažil popsat výzkumné aktivity a jejich obsah a metodologii.

Příspěvky účastníků konference byly prezentovány v 8 sekcích, referujícími byli nejen odborníci z řad špiček českého pedagogického výzkumu, ale i doktorandi a učitelé – praktici, také profesní specializace zúčastněných byla pestrá. Tato rozmanitost zajistila bouřlivé ohlasy na příspěvky i v následné diskuzi.

První sekce, Výzkum žáka v současné škole/výzkum dítěte, byla vedena Helenou Grecmanovou a Kateřinou Vlčkovou. Ve středu tato sekce pokračovala pod vedením Kateřiny Vlčkové a Jitky Josífkové. Jitka Josífková sekci zahájila svým příspěvkem *Žák z úhlu pohledu poradenského psychologa a učitele*. Autorka nastínila tuto problematiku také na základě zkušeností ze své praxe a rozhovorů s učiteli. Kateřina Vlčková sekci uzavírala, ve svém příspěvku se věnovala problematice používání strategií učení cizímu jazyku mezi žáky 5. a 9. ročníků ZŠ.

Druhá sekce s názvem Výzkum učitele a učitelského vzdělávání byla moderována Jiřím Semrádem a Janou Doležalovou. Sekce nabídla příspěvky např. Josefa Valenty *Výzkum didaktického myšlení učitelů v oblasti témat osobnostní a sociální výchovy*, v němž autor pohovořil o výsledcích svého výzkumu a upozornil na možné více obecné uvažování učitelů v rovině terminologie. V sekci také zazněl příspěvek Marcely Janíkové *Interakční styl učitelů tělesné výchovy na 2. stupni základních škol*, v rámci něhož si bylo možné poslechnout výsledky výzkumu realizovaného na 2.

stupni základních škol, který zjišťoval individuální interakční vyučovací styl u 19 učitelů ZŠ.

Sekce vedená Marií Kocurovou a Karlem Starým nesla název Výzkum školy a školního vzdělávání. Zazněly v ní např. referáty Michaely Prášilové a Jany Vašátkové *Rozvoj školy prostřednictvím autoevaluace*. Autorky představily případovou studii, jejímž prostřednictvím je možné reflektovat v současné době již obligatorní autoevaluční proces v životě školy, a poukázaly na četnost faktorů, které mohou autoevaluaci doprovázet. Lucie Procházková spolu s Karlem Černým představila první výsledky v projektu Cesta ke kvalitě – týkající se strategií výzkumných šetření. Milan Pol, Lenka Hloušková, Bohumíra Lazarová, Petr Novotný a Martin Sedláček hovořili o první fázi výzkumného projektu zabývajícího se procesy organizačního učení ve škole a představili tři obsahové roviny a jejich vzájemné souvislosti.

Sekce 4 se uskutečnila ve středu dopoledne a nesla název Výzkum v oblasti mimoškolní výchovy. Její účastníci si vyslechli např. příspěvek Petra Novotného s názvem *Workplace learning v kontextu dvou transformací profesního vzdělávání dospělých*. Autor se zmiňoval o dvou fázích vývoje profesního vzdělávání dospělých, kterými toto vzdělávání prošlo od roku 1989.

Sekci Výzkum kurikula a školních učebnic moderovali Dominik Dvořák a Jana Stará. Dominik Dvořák pohovořil o výzkumu zaměřeném na zjišťování charakteristiky kurikul základního vzdělávání zamýšleného a realizovaného. Na tento příspěvek tematicky navazovali Petr Urbánek a Jana Wernerová, kteří prezentovali referát *Proměny v základních školách: k realizaci kurikulární reformy*. Do centra jejich zájmu se tak dostalo přijímání a hodnocení realizace kurikulární reformy učiteli základní školy.

Sekci s pořadovým číslem 6 se budeme věnovat podrobněji, a to především z důvodu tematické blízkosti prací obou autorek této zprávy, které se jednání sekce zúčastnily. Sekce byla věnována Výzkumu v oblasti oborových didaktik. Jednání probíhalo ve středu dopoledne a bylo zahájeno moderátorskou dvojicí, a to Michaelou Píšovou a Jiřím Niklem. Sekce začala netradičně, spojením dvou referátů v jeden - jednalo se o spolupracující skupinu výzkumníků. Na první příspěvek Petra Najvara a Martina Adama s názvem *Anglicky nebo česky? Analýza používání mateřského jazyka učiteli a žáky ve výuce anglického jazyka* navázal referát Veroniky Najvarové, Sonii Šamalíkové a Světlany Hanušové. Jejich příspěvek měl název *Povaha žákovských promluv ve výuce anglického jazyka: vybrané výsledky CPV videostudie*. Oba příspěvky analyzovaly prostřednictvím videostudie výuku na 2. stupni základní školy. V dalších příspěvcích se referující věnovali např. *zjišťování dětských pojetí sociálních jevů* (Michaela Dvořáková) nebo předvýzkumu dotazníku zjišťujícího *používání strategií učení cizímu jazyku studenty gymnázia v Holešově*, který byl realizován v rámci disertační práce (Jana Přikrylová). Přínosný byl referát Michaely Píšové a Kláry Kostkové *Agregace kvalitativních studií: meta-studie, meta-syntéza, meta-analýza?* Autorky v příspěvku představily možné pohledy na realizaci a interpretaci kvalitativních studií. V sekci vystoupila také Jiřina Zahradníková, která se představila jako učitel-praktik a přinesla pohled na *Klíčové kompetence a Evropské jazykové portfolio*. Sekce byla věnována oborovým didaktikám, nicméně už z názvů

jednotlivých příspěvků vyplývalo jasné zaměření na didaktiku cizích jazyků.

Sekce číslo 6 jako jediná probíhala v jednom dopoledni a ve dvou místnostech paralelně. Sekci B vedli Jan Slavík a Monika Černá. Bylo v ní možné vyslechnout příspěvky *Vymezení klíčových konceptů pro zkoumání osvojených dovedností v biologii* (Milan Kubiátko, Věra Čížková, Ivana Vaculová). Autoři poukázali na terminologickou nejasnost pojmu dovednosti a vytvořili systém biologických dovedností. Jan Berki ve svém příspěvku *Mety a překážky ve výzkumu v didaktice informatiky* pohovořil o prvních zkušenostech s výzkumem v oblasti didaktiky informatiky a pokoušel se dodat informace k cílům i k překážkám výzkumu.

Milada Rabušicová a Václav Klapal byli moderátory sedmé sekce *Výzkum sociálních a etických faktorů edukace*. Sociální tematika se prolínala všemi příspěvky. V rámci příspěvku *Sociální identita a její transformace v průběhu osvojování češtiny* (Martina Hrdá, Radim Šíp) byl představen plánovaný design výzkumu, v němž bude zkoumán vztah mezi praktickým ovládnutím jazyka českého cizinci a schopností porozumět cizí kultuře a částečně ji přijmout. Václav Klapal se v referátu *Mladí a stáří* zabýval postoji mládeže ke generaci jejich prarodičů. Ve výzkumu chce konfrontovat jejich názory s názory redaktorů v tisku, a pokusit se tak najít příčiny, které vedou k nevhodnému chování mladší generace ke starší. V příspěvku nazvaném *Iniciace do prodrogového prostředí* představil Martin Stanoev analýzu momentu vstupu jedince do prostředí konzumace tvrdé drogy a zpětnou interpretaci tohoto momentu jedincem.

Sekce s číslem 8 a názvem *Metodologie pedagogického výzkumu* byla uskutečněna v úterním odpoledni za účasti moderátorů Jana Průchy a Jiřího Zounka. Účastníci metodologické sekce si mohli vyslechnout příspěvek *Metakognitivní strategie jako součást zvyšování autonomie v cizojazyčné výuce*, v jehož rámci autorka, Jitka Suchardová-Nováková, představila své disertační téma věnované vztahu mezi úrovní ovládnutí anglického jazyka a mírou autonomie. Stanislav Michek prezentoval další část projektu *Cesta ke kvalitě, Využití ohniskových skupin při tvorbě evaluačních nástrojů projektu Cesta ke kvalitě*, a prezentoval zkušenosti s využitím ohniskových skupin při vývoji evaluačních nástrojů.

Paralelně s jednáními v sekcích v úterý odpoledne probíhalo sympozium *Oborové didaktiky – bilance a perspektivy* moderované Tomášem Janíkem, který se rovněž ujal úvodního slova. Na sympoziu vystoupila Dobrava Moldanová za didaktiku literární výchovy, Michaela Píšová za didaktiku cizích jazyků, Nada Stehlíková za didaktiku matematiky, Danuše Nezvalová za didaktiku fyziky, Zdeněk Bureš za didaktiku dějepisu a vše uzavřel Jan Slavík s příspěvkem o učitelské profesionalizaci v esteticko-výchovných předmětech. Cílem sympozia bylo především analyzovat současný stav a reflektovat perspektivy oborových didaktik s důrazem na český a mezinárodní kontext.

První den konání konference byl zakončen členskou schůzí ČAPV, druhý den proběhlo pod moderováním Jiřího Mareše setkání předsedů redakčních rad významných českých pedagogických časopisů. Součástí konference byla prodejní výstava pedagogické a psychologické literatury. Po oficiálním zakončení konference následoval metodologický seminář pro studenty doktorských studijních progra-

mů, na němž Jana Straková prezentovala práci s datovými soubory a Petr Novotný s Kateřinou Vlčkovou upozornili na záludnosti kvantitativního výzkumu. Ve čtvrtek dopoledne seminář pokračoval, tentokrát pod vedením Tomáše Kaspera a Magdy Nišpenské, na téma historického výzkumu.

Jana Přikrylová, Sonia Šamalíková